

Over de kleine puntjes op de kaart, die ik getekend heb om op complicaties in de benamingen te wijzen, zal ik dus niet spreken. Mijn betoog vat ik aldus samen: de holle klomp is uitgevonden in Noord-Frankrijk rond het begin van de veertiende eeuw en heeft zich verbreid naar het zuiden tot in Noord-Italië — waar zelfs nog acht keer het woord *sabot* opduikt — maar hoofdzakelijk naar het noorden en noord-oosten toe. Onze klomperij zal dus een randverschijnsel zijn van de Franse, hoewel een randverschijnsel met zeer persoonlijke trekken. Waarover wij nog komen te spreken.

3. *Zaakgeografie van de klomp*

Het mag ons niet verbazen, dat de holle klomp in werkelijkheid een ruimer verbreidingsgebied heeft dan de kaart van het houten schoeisel zou kunnen suggereren. De isoprage reikt altijd verder dan de isoglosse, onder welke laatste men de lijn heeft te verstaan die de eigen, afzonderlijke benamingen voor het uitgeholde blok hout insluit; de isoglosse omgeeft ongeveer het *sabot*- en het *klomp*-gebied. We zullen ons de overbodige moeite besparen om daarbinnen holle klompen aan te wijzen. Komen ze echter daarbuiten voor, dan moeten ze onze aandacht hebben, omdat die gegevens in staat stellen de isoprage bij benadering te trekken. De aanwijzingen zijn tamelijk schaars. Voor Spanje hebben we al helemaal geen documentatie gevonden. Voor Italië geeft de *Encyclopedia Italiana* (deel VIII, pag. 486, i.v. *calzatura*) een afbeelding van een holle klomp onder de naam *zoccolo di legno* als voorbeeld van 19e-eeuws schoeisel. De 14 vermeldingen van holle klompen op kaart 1569 van de AIS zijn alle op één na in Noord-Italië en dan nog meest aan de Franse kant te vinden; de ene uitzondering ligt in Zwitserland. Scheuermeier schrijft het volgende: „Die Holzzoccoli sind in ganz Italien mehr oder weniger bekannt, besonders volkstümlich sind sie aber im nördlichen Oberitalien und im Tessin, wo sich verschiedene regionale Typen unterscheiden lassen, (...). Für das Piemont typisch sind die wohl von Frankreich importierten hölzernen 'sabots'. Im obern Tessin tragen die Sennen genagelte Holzschuhe deutschschweizerischer Herkunft (...). Die im Friaul üblichen Holzschuhe mit ausgehöhlter Kappe und aufgebogener Spitze (...) haben wohl im anstosenden slawischen Gebiet ihre Fortsetzung”²²⁾. Het is overigens volgens gedetailleerde gegevens van de AIS en ook volgens de foto's die

²²⁾ P. Scheuermeier, *Bauernwerk in Italien, der Italienischen und Rätoromanischen Schweiz*, Band II, Bern 1956, pag. 296.